

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

KAPOSVÁRI
EGYETEM

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Fejlesztő neve:

PAPP ZOLTÁN

Tanóra / modul címe:

**AZ IGAZI KINCS
DRÁMA TANÍTÁSI ÓRÁN
DÖNTÉSI HELYZETEK VIZSGÁLATA A JÁNOS VITÉZ ELSŐ RÉSZÉBEN**

1. Az óra tartalma – A tanulási téma bemutatása; A téma és a módszer összekapcsolásának indoklása:

Az órával kapcsolatos elméleti megfontolások

A tapasztalati tanulás elmélete abból indul ki, hogy az emberek jobban hisznek abban a tudásban, amit saját maguk fedeztek fel, mint abban, amit mások prezentáltak nekik.

Önmagában véve valamilyen elméleti információ nem elégséges az egyén hiedelemrendszerének és viselkedésének megváltoztatásához, de csupán a tapasztalat átélése sem elegendő a változáshoz a hozzá kapcsolódó hiedelmek feltárása és változása nélkül.

A kognitív pszichológia a változás alapjait abban látja, hogy mennyire lehet az egyén explicit vagy implicit, nyilvánvaló, tudatos vagy rejtett, számára sem ismert hiedelmeit valamilyen új perspektívába ágyazni, átkeretezni. Az átkeretezés lényege, hogy megváltoztatjuk a fogalmi és a nézőpontbeli viszonyunkat egy átélt helyzethez. Így az egész helyzet olyan keretet kap, amelynek segítségével az eddig ismert tényeket megváltozott perspektívában látjuk, ezért más hangsúlyt kapnak. (Szitó 2005.)

Erre szolgál a tanítási dráma, ami nem más, mint a megértés megváltoztatásának szolgálatába állított dráma (Kaposi 1994.), melynek során a résztvevők képzeletbeli (fiktív) világot építenek fel, ebbe a képzeletbeli világba szereplőként vonódnak be, a fiktív világon belül *valós problémákkal* találkoznak, s ebből *valós tudásra* és *tapasztalatra* tesznek szert. (Kaposi 2002.)

Kapcsolódás a tantárgyi programhoz

„A KID-program (...) ösztönzi minden egyes olvasmány kapcsán az önreflexiót, az önmagára reflektáló olvasói magatartás kialakítását. (...) E tekintetben is kulcsszó a kezdeményezés, hisz az önreflektív gondolatokat a tanórai kommunikáció csupán elindítani tudja, a kérdésekre adható egyéni válaszok csak a gyerekek privát, belső világában szülehetnek meg.” (Valaczka 2007. 24)

Téma – Döntési helyzetek vizsgálata a János vitéz első részében

A mű olvasása közben gyakran találkoztunk olyan szituációkkal, ahol a főhős komoly választút elé érkezett. A 17. énekben a falujába hazaérkező Jancsi szinte minden addigi kalandját egy-egy ilyen dilemma jellemezte. Hol a történet elbeszélője, hol a főszereplő belső

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

monológja érzékeltette, hogy milyen vívódások kísérték ezeket az eseményeket. A dráma munkaformáival, a lassítás és a mélyítés eszközeivel a diákok is lehetőséget kapnak arra, hogy megéljék ezeket a szituációkat.

Lehetséges fókuszok – a tanulók döntésétől függően

Becsület vagy betyárelét? Beálljon-e Jancsi a zsványok közé?

Igazságtétel vagy könyörület? Megkegyelmezzon-e Jancsi a basa fiának?

A francia király ajánlata. Hatalom, gazdagság vagy szerelem?

A lélektanilag legrészletesebben illusztrált döntési helyzet:

Megmentheti-e Jancsi a szerelmét és a boldogságát a rablók kincsével?

2. Fejlesztendő kompetenciák:

Személyes kompetenciák	Szociális kompetenciák	Kognitív kompetenciák
<p>önszabályozás / innováció: találékonyság, nyitottság az új ötletekkel, megközelítési módokkal és az új információval szemben</p> <p>motiváció / kezdeményező-készség: készenlét a felmerülő lehetőségek megragadására</p>	<p>empátia / mások megértése: mások nézőpontjának, meggyőződésének, érzelmeinek megismerése, megértése</p> <p>társas készségek / a változás katalizálása: változás kezdeményezése vagy kezelése</p> <p>együttműködés: képessé tesz arra, hogy másokkal együtt dolgozzunk közös céljaink érdekében</p>	<p>analízis: kiemelés a kontextusból, értelmező kibontás</p> <p>dedukció: következtetés az általánosból az egyedire vonatkoztatva, példáhozzás, érvelés</p> <p>értékelés: kritika, döntéshozatali képességek, prioritások megállapításának képessége</p>

3. Korcsoport / évfolyam:

5. évfolyam

4. Előfeltételek / előfeltétel tudás:

Az óra **alapvető drámai jártasságot** igényel a csoport résztvevőitől. Ennek lényege, hogy a diákok fogadják el a drámai munkaformák alkalmazását tanulási módszerként. Ismerjenek néhány alapvető drámai konvenciót. Ilyenek az *állókép*, a *belső hang*, a „*szerep a falon*”, a *hangaláfestés*, a „*forró szék*”, a *képalírás*, a *gondolatkövetés*. E munkaformákat célszerű egész évben alkalmazni, érlelni, ezzel a gyakorlatok technikáját folyamatosan lehet csiszolni. Szerencsés, ha a tanár elkötelezett a dráma pedagógiai alkalmazása mellett, mert szemlélete egész tanítását eredményesebbé teheti. A tanár e munkaformákon keresztül — a játékosság megtartása mellett — kizárólag a szituáció keltette érzések, benyomások, dilemmák elmélyült

vizsgálatára késztesen, kerüljük a szórakoztatás ma természetesnek ható csábításait (lásd Beugró c. tv-műsor).

Az óra tartalmi előfeltétele, hogy a János vitéz szövegének megismerése közben folyamatosan nyerjenek jelentőséget a Jancsi sorsának alakulását kísérő **döntési helyzetek**. Ezek közül a kézenfekvő, az elbeszélő költeményben magyarázatot nyert dilemmák rögzítése mellett (mint pl. Jancsi szálljon-e szembe a nyáj elvesztése miatt feldühödött mostohaapjával, hiszen ereje szerint megtehetné...) azokat a helyzeteket is gyűjtsük össze, ahol valódi kérdésként vetődhet fel a „Mi lett volna, ha...?” (mint pl. az immár már vitézzé lett János elfogadja-e a francia király ajánlatát...). Az énekek feldolgozása során ezeknek a szituációknak a részletes elemzését *ne* végezzük el, hanem a dilemma felvetődésekor utaljunk egy későbbi időpontban megtartott órá(k)ra, ahol e fontos pillanatok alternatíváit fogjuk megvizsgálni a dráma módszereivel. Így a késleltetett dramaturgia eszközével egészséges feszültséget kelthetünk a diákokban majdani órá(i)nk iránt.

Ezt az órát a világszintváltás előtt, az Iluska halálával való szembesülést elbeszélő **18. ének után** célszerű megtartani. Ekkorra gyülemlenek fel nagy számban azok a valószerű viszonyrendszerben születő, döntést igénylő helyzetek, amik vizsgálatára a feldolgozás folyamatába be lehet iktatni egy tanítási dráma elvén működő órát (órákat).

5. Eszközanyag:

- feladatlap
- kincses ládikó (legjobb egy archaizáló ékszeres doboz)

6. Megjegyzések a feladatokhoz:

1. Állókép – belső hang – képaláírás

Az előző órákon a történet elemzése közben hol a jelentésteremtés, hol a reflektálás fázisában a drámában alapkoncepciónak számító **állókép** (Neelands 1995. - Pethőné 2005. 207) munkaformát alkalmaztuk. Az állókép „*a jelentéstartalmak konkrét képekbe való átültetésének igényes módja.*” (Neelands 1995. 172) A tanítás során ezt a drámai munkaformát gyakran a **belső hang** (Neelands 212, Pethőné 209) koncepcióval egészíthetjük ki. Ez utóbbi a bonyolult, nehéz döntési szituációval szembesülő szereplő helyzetének vizsgálatára használható, melynek során „*a résztvevők úgy jelennek meg és úgy beszélnek, mintha ennek a központi szereplőnek a pillanatnyi, konfliktusban álló gondolatai lennének, vagy pedig a szereplő lelkiismereteként cselekszenek erkölcsi tanácsokkal látva el őt.*” (Neelands 212)

Az állókép másik természetes kiegészítője a **képaláírás** (Neelands 198) alkalmazása. Ebben a munkaformában a tanár kérésére a résztvevők egy mondatban vagy egy címben megfogalmazzák munkájuk lényegét, vagy fordítva, a csoport dolgozhat megadott cím alapján is.

Az óra ráhangolódási szakaszában az előző órákon reflektálásként született állóképek közül készítünk el egyet. Ezzel felidézünk előzetes ismereteinket, aktualizáljuk az állóképes

technika szabályait, érzelmileg is ráhangolódunk a döntési helyzetek vizsgálatára.

2. Ki hiányzik a képről?

Ez a gyakorlatfajta tapasztalatom szerint az állóképes vizsgálat diákok számára legizgalmasabb változata. Az állókép mint alaptechnika gyakori alkalmazása hamar rutinszerűvé válik, ez a mód azonban új energiákat szabadít fel a titkos előkészületek miatt, ezért motiváló mind a résztvevő csoport, mind a kitaláló számára. A gyakorlat eredeti változatát (Játékkönyv 1993. 62) mindig érdemes kiegészíteni a belső hang vagy a hangaláfestés konvenciókkal.

Az órán ennek a gyakorlatnak az a szerepe, hogy a gyerekek felvetései alapján a tanár felmérheti, hogy diákjait mi foglalkoztatja legjobban Jancsi történetéből. A mellékelt órán az életkori sajátosságaiknak megfelelően a fiúknál a harc, a vitézség motívuma dominálta az ötleteket, míg a lányoknál az ájult királylány megmentése keltett érdeklődést. Fontos a gyakorlat egyeztetési és döntési fázisa, hiszen a gyerekek ötleteinek megvalósítása helyenként sokkal motiválóbb, mint a tanár által „diktált” szituáció.

Az egyeztetés előtt ismertetjük a feladatot a kitaláló jelenlétében. Ha a gyakorlat menete mindenki számára világos, akkor a kitalálót kiküldjük a teremből, és hozzákezdünk az ötletek gyűjtéséhez, az állókép elkészítéséhez. Lehetőleg mindenki szerepeljen a képen, és ne feledkezzünk meg az előre kitalált belső hangok megfogalmazásáról sem.

3-6. A döntési helyzetek

A mellékelt feladatlapon az idézetek segítenek a szituációk felidézésében. A döntés sorába a dilemma egymondatos megfogalmazása kerüljön. A feladat sikeressége érdekében előzetes szóbeli mintaadással példákat gyűjthetünk.

A legnehezebb döntés kiválasztásánál a csoport készüljön fel az indoklásra is.

A kincses kádnál történő jelenet részleteit sorrendbe állítjuk.

A „**tíz legfontosabb dilemma**” elemeinek összehasonlítása során a diákok könnyen kiválaszthatják a Petőfi által lélektanilag legkidolgozottabb döntési helyzetet. A 6. ének fordulatos eseményei (belépés a zsványtanyára, a zsványvezér ajánlata) megelőlegezik a főhős addigi legnehezebb döntését. A kincses kád felett Jancsi két teljes versszakon keresztül álmodozik arról az eshetőségről, hogy mi történne akkor, ha magához venné a zsványok összeharácsolt vagyonát. Minden célja nemes: Iluska végre megmenekülhet mostohájától, a szerelem házasságban és gazdagságban beteljesedhet. A következő két versszak azonban a lelkiismeret megszólalásának belső hangja: a rabolt és a gyilkolás által szerzett pénzen nem vehető boldogság.

A kézenfekvő igazságszótást árnyalja Jancsi egyoldalú elvárása, hogy Iluska viselje csak tovább a terhét, miközben ő megnevezett cél és kötelezettségek nélkül szabadon járja a világot. A főhős lelkiismerete épségének hangoztatását követően minden teketória nélkül felgyűjtja a zsványtanyát. A tűzben odavesznek a rablók, Jancsi kvázi gyilkossá válik. A dráma (és később a disputa) vizsgálatához nem is lehetne alkalmasabb helyzetet találni.

7. Gondolatkövetés

A mélyítés eszköze. A szerepben dolgozó résztvevők egyéni gondolatait, reakcióit teszi

hozzáférhetővé. A gondolatkövetés (Neelands 208) a dilemma mélyebb megértését, az alternatívák markáns megjelenését, a vélemény szabad alakulását segíti. A résztvevők kötöttségek nélkül vethetik fel gondolataikat, léphetnek a választás bármely útjára.

Az órán a tanár is szerepbe léphet: leginkább akkor tud hatni, ha megszólaló gondolatként belülről irányítja a gyakorlat menetét. (Neelands 186) Tudatos szerepválasztással el lehet érni, hogy a résztvevők minden felvetése érvényesüljön. Ha kell, irányít, ha kell, továbblendít, ha kell, finoman provokál, és ha kell, leginkább hallgat, hogy teret engedjen a csoport megszólalásainak.

A mellékelt órán Jancsi fejében kergetőző gondolatokat hangosítjuk ki csoportosan, míg egy szereplő (általában diák) játékaival megjeleníti, kíséri, illusztrálja az elhangzottakat. A tárgy szerepeltetése (egy valóságos kincsesláda „kincsekkel”) kézzelfoghatóságával emeli meg a gyakorlat tétjét, komolyságát.

8. Fórum-színház – tanár a szerepben

A drámapedagógia egyik leghatékonyabb munkaformája. A kiválasztott szituációt egy kisebb csoport megjeleníti, miközben a többiek nézőként figyelik a bemutatót. A megfigyelőknek jogukban áll egy határozott jelzéssel megállítani a játékot, ha a) a játék irányt téveszt; b) a szereplőknek segísége van szüksége; c) a dráma elveszti hitelességét. A megfigyelők információt adhatnak a játékhoz, de be is léphetnek, át is vehetik a szerepet. (Neelands 191) Az órán egy fiktív helyzetet vizsgálunk, melyben feltételezzük, hogy Jancsi mégis magához veszi, és hazaviszi Iluskának a zsványok kincsét. A jelenetben egy diák alakítsa Iluskát, Jancsit alakítsa a tanár. A csoport jártasságától, fogékonyságától és komolyságától függően fordított helyzet is elképzelhető, sőt a jelenet — rutinos, fegyelmezett csoport esetén — *csak* diákok szereplésével is működik. Ezen az órán mégis azért ajánlott a tanárnak Jancsi szerepét magára vállalnia, mert a belső irányítás így a legeredményesebb. A szituációban Jancsi a kezdeményező, s ezt az előnyt céljaink elérése érdekében érdemes a játék kezdetén birtokolni.

Tanári szereplehetőségek:

A hatalommal rendelkező – A tanár Jancsi szerepében Iluska megmentőjeként lép fel. A boldogság beteljesülését még nem megengedhető eszközökkel is lehetségesnek tartja. Érvei rejtetten provokálnak, hiszen a rámenősség, a mindenáron való boldogságkeresés az érzelmekkel teli Iluska lelkiismeretét is felébresztheti. (1. szerep Morgan – Saxton 1994. 5) Ez a tanári attitűd folyamatos irányítást tesz lehetővé, a változatos érvek alkalmazása úgy a játékos, mint a csoport kreativitását nagymértékben aktivizálhatja.

A segísége szoruló – Ebben az esetben Jancsi tépelődő, kissé gyámoltalan, hiszen a kincs megszerzése lelkiismeret-furdalással járt. A döntés így teljes egészében Iluskára hárul. Ezt a szerepfajtát akkor érdemes alkalmazni, ha egy erős egyéniségű, kezdeményező, kreatív tanuló a tanár partnere. (4. szerep)

A gyerekszereplő megszólalásának és játékának a biztonságát a fórum-színház sajátosságai is erősíthetik. Az Iluskát alakító diák az órán időt kap arra, hogy az egész csoport segítségével összegyűjtött érvekkel, gondolatokkal felkészüljön a jelenetre. Játék közben sincs magára hagyva: ha kell, kívülről kaphat segítséget, de át is adhatja a szerepét. A gyakorlat lehetőségei

szinte korlátlanok, és maximálisan biztosítják a bevonódást. Veszélyt csak a bohóckodásba fúló, tét nélküli, anakronizmusoknak utat engedő megoldások jelenthetnek, amelyek idegenek a dráma világától. A tanár játékfelfogása kulcskérdés: ne „alakítás”, hanem a szinte eszköztelen jelenlét legyen szerepbe lépésének célja. A lehetőleg puritán megszólalásai inkább a szituációt erősítsék és az érvelést támasszák alá, a színészi játék helyett a drámai helyzet álljon a középpontban.

7. Lehetséges megoldások:

R

1. Feladat

Az előző órákon a csoportok állóképeket készítettek a János vitéz egy-egy izgalmas jelenetéhez. Néhány elkészült munkát mutassatok be!

Készüljete fel arra, hogy ha a többiek nem ismernék fel az általatok alkotott állóképet, akkor a szereplők (ha vállukat megérintjük) az adott szituációban egy mondatot hangosan mondhatnak a szerepük szerint!

(4 perc)

2. Feladat

Készítsünk közösen egy állóképet Jancsi kalandjainak felhasználásával!

A gyakorlatban szerepeljen az egész csoport, de a főszereplő hiányozzon a képről!

Előtte egy diákot kiküldünk a teremből. Neki az lesz a feladata, hogy a kép elkészülte után hívásra bejöjjön, és kitalálja, hogy Jancsi életének melyik szituációját mutatja be az általunk megformált a kép, kik a szereplők, és ki hiányzik a képről.

Segítségül a kitaláló a kép alakjai közül legfeljebb háromnak megérintheti a vállát, akik ekkor egy mondat erejéig megszólalnak szerepük szerint.

A kép elkészítésének ideje legfeljebb 3 perc legyen!

(6 perc)

J

3. Feladat

Sokat beszéltünk arról, hogy Jancsi gyakran találta magát döntési helyzetben a történet első részében. A mellékelt válogatás segítségével gyűjtsétek össze a legfontosabbakat!

Jegyezzétek le egy kérdő mondatban a dilemma lényegét! A feladatra 8 percet kaptok.

Előzetesen szóban is gyűjtsünk néhány döntési helyzetet!

(8 perc)

A 10 legfontosabb döntési helyzet a János vitéz első részében

01.	3. fejezet 1-3. vsz. Jancsi hazafelé tart a megmaradt nyájjal
Akárhová lett az, csakhogy már odavan; Búsulás, keresés, minden haszontalan. Most hát mihez fogjon? nekiszánva magát, Hazafelé hajtja a megmaradt falkát.	"Majd lesz neked Jancsi... no hiszen lesz neked!" Szomorún kullogva gondolta ezeket, "Gazduramnak ugyis rossz a csillagzatja, Hát még... de legyen meg isten akaratja."
Döntés:	
02.	6. fejezet 4. vsz. Jancsi a zsványtanya ajtajában
Csalatkozott Jancsi, mert az nem volt csárda, Hanem volt tizenkét zsványinak tanyája. Nem állott üresen a ház, a zsványok Mind a tizenketten odabenn valának.	Éjszaka, zsványok, csákányok, pisztolyok... Ha jól megfontoljuk, ez nem tréfadolog; De az én Jancsimnak helyén állt a szíve, Azért is közéljük nagy bátran belépe.
Döntés:	
03.	6. fejezet 12-13. vsz. Jancsi felel a zsványkapitány ajánlatára
Rablás, fosztogatás, ölés nekünk tréfa, E derék tréfának díja gazdag préda. Ez a hordó ezüst, ez meg arany, látod?... Nos hát elfogadod a cimboraságot?"	Furcsa dolgok jártak Jancsi elméjében, S tettetett jókedvvel szolt illetéknépen: "Cimborátok vagyok, itt a kezem rája! Rút életemnek ez a legszebb órája."
Döntés:	
04.	6. fejezet 18-21. vsz. Jancsi a kincses kád előtt
Most a kincses kádhoz! Megtöltöm tarisznyám, Hazaviszem neked, szerelmes Iluskám! Cudar mostohádnak nem lesz többé rajja, Feleségül veszlek... isten is akarja. Házat építetek a falu közepén, Ékes menyecskének odavezetlek én; Ottan éldegélünk mi ketten boldogan, Mint Ádám és Éva a paradicsomban...	Istenem teremtöm! Mit beszélek én itt? Zsványoknak vigyem el átkozott pénzt? Tán minden darabhoz vérfoltok ragadtak. S én ilyen kincsekkel legyek boldog, gazdag? Hozzájok sem nyúlok... azt én nem tehetem, Nincs elromolva a lelkiismeretem. - Édes szép Iluskám, csak viseld terhedet, Bízd a jóistenre árva életedet!"
Döntés:	
05.	10. fejezet 6-7. vsz. Jancsi a csillagok között
Amint ballagtak a csillagok közepett, Kukoricza Jancsi ekkép elmélkedett: "Azt mondják, ahányszor egy csillag leszalad, A földön egy ember élete megszakad.	Ezer a szerencséd, te gonosz mostoha, Hogy nem tudom, melyik kinek a csillaga; Nem kínzanád tovább az én galambomat - Mert lehajítanám mostan csillagodat."
Döntés:	

06.	12. fejezet 20-21. vsz. Jancsi és a basa fia	
	„Kegyelem, kegyelem, nemes lelkű vitéz! Ha semmi másra nem: ifjuságomra nézz; Ifjú vagyok még, az életet szeretem... Vedd el mindenemet, csak hagyd meg életem!”	„Tartsd meg mindenedet, gyáva élhetetlen! Kezem által halni vagy te érdemetlen. Hordd el magad innen, vidd hírül hazádnak, Haramja fiai hogy és mikép jártak.”
	Döntés:	
07.	13. fejezet 15. vsz. A francia király ajánlata	
	Derék János vitéz halld most beszédemet: Mínhogy megmentetted kedves gyermekemet, Vedd el feleségül, legyen ő a tied, És vele foglald el királyi széket.	
	Döntés:	
08.	14. fejezet 2-3. vsz. Jancsi mostohaanyja a barázdában lelt fiúcskával	
	Egy gazdaember jólelkű felesége - Amint ő nekem ezt sokszor elmesélte - Egyszer kinézett a kukoricaföldre, S ott egy barázdában lelt engem heverve.	Szörnyen sikítottam, sorsomat megszánta, Nem hagyott a földön, felvett a karjára, És hazafelé ezt gondolta mentiben: ”Fölnevelem szegényt, hisz ugy sincs gyermekem.”
	Döntés:	
09.	17. fejezet 18. vsz. János reszkető kézzel újra Iluska ajtajánál	
	A pitvarajtónál be reszketett keze, S mellében csakhogy el nem állt lélekzete; Benyitott végtére - de Iluska helyett Látott a pitvarban idegen népeket.	
	Döntés:	
10.	18. fejezet 9-10. vsz. János Iluska sírjánál	
	Leáldozott a nap piros verőfénye, Halovány hold lépett a napnak helyébe, Szomorún nézett ki az őszi homályból, János eltántorgott kedvese hantjától. Még egyszer visszatért. A sírhalom felett Egyszerű kis rózsabokor nevelkedett. Leszakította a virágszálat róla, Elindult s mentében magában így szóla:	"Ki porából nőttél, árva kis virágszál, Légy hűséges társam vándorlásaimnál; Vándorlok, vándorlok, a világ végeig, Míg kívánt halálom napja megérkezik."
	Döntés:	

4. Feladat

A sok döntés közül szerintetek melyik volt Jancsi számára a legnehezebb? Egyeztetsetek a csoportban! Választásokat indokoljátok!

A csoport egy képviselője számoljon be a döntésről! Az egyeztetésre 2 percet kaptok!

/Várható válaszok: A király ajánlata; A zsványok vezérének ajánlata; Jancsi, kezében az égő gyertyával; Vallomás a nyáj elszalasztásáról; Jancsi a kincses kádnál; Jancsi Iluska sírjánál/
(2+4 perc)

5. Feladat

Válasszuk ki közösen a gyűjteményből azt a döntési helyzetet, ahol a főhős belső vívódása a döntés mindkét következményét részletesen bemutatja!

/Várható megoldás: Jancsi a kincses kád előtt./
(2 perc)

6. Feladat

Kössétek össze páros munkában a címszavakat a nekik megfelelő versszakokkal! A feladatra 2 percet kaptok! (2 perc)

Jancsi a zsványtanyán

Istenem teremtőm! mit beszélek én itt?
Zsványoknak vigyem el átkozott pénzt?
Tán minden darabhoz vérfoltok ragadtak.
S én ilyen kincsekkel legyek boldog, gazdag?

Előzetes döntések

"Jó éjszakát!... nem kelt föl titeket sem más,
Majd csak az itéletnapi trombitálás!
Élete gyertyáját soknak eloltátok,
Küldök én örökös éjszakát reátok.

Közvetlen előzmény

Mikor elvégezte Jancsi a beszédet,
Az égő gyertyával a házból kilépett,
Meggyújtá födelét mind a négy szögleten,
Elharapózott a mérges láng sebesen.

Most a kincses kádhoz! Megtöltöm tarisznyám,
Hazaviszem neked, szerelmes Iluskám!
Cudar mostohádnak nem lesz többé rabja,
Feleségül veszlek... isten is akarja.

A döntési helyzet

Furcsa dolgok jártak Jancsi elméjében,
S tettetett jókedvvel szolt illetéknépen:
"Cimborátok vagyok, itt a kezem rája!
Rút életemnek ez a legszebb órája."

A döntés után

Éjszaka, zsványok, csákányok, pisztolyok...
Ha jól megfontoljuk, ez nem tréfadolog;
De az én Jancsimnak helyén állt a szíve,
Azért is közékük nagy bátran belépe.

7. Feladat

A legnehezebb döntési szituációt szeretném veletek megvizsgálni. Egy osztálytársatok alakítsa Jancsit, aki a kincses kád előtt gondolataival tusakodik! Hangosítsuk ki ezeket a gondolatokat! Mindenki megszólalhat, jelentkezni nem kell. Hagyd, hogy más végigmondja gondolatát, csak ezután szólalj meg te! Én is beszállok a jelenetbe, adott helyen én is megszólalok. A gyakorlat addig tart, amíg mindenki elmondja gondolatait. A Jancsit alakító diákat pedig arra kérem, hogy játéka lehetőleg tükrözze a megszólalásokat! (6 perc)

8. Feladat

Érdekelne-e benneteket olyan szituáció, ami a János vitézben nem történt meg? Vagyis megvizsgáljuk-e azt a lehetőséget, hogy Jancsi mégis hazaviszi a kincset Iluskához? Készítsétek fel egy társatokat 3 percen arra a helyzetre, amelyben Jancsi felkeresi Iluskát a kincssel! Ez a társatok alakítsa Iluskát a következő jelenetben! Jancsit én fogom játszani. A jelenetet egy határozott tapsal és „STOP” felkiáltással megállíthatjátok! Ekkor az Iluskát alakító szereplőnek segíthettek abban, hogy hogyan vagy milyen szöveggel folytassa a játékot. Ha te szeretnél más irányt adni a jelenetnek, te is szerepbe léphetsz társad helyett! (vö. A dráma tanítása 2002. 98-105) (3+7 perc)

R

9. Feladat

(Házi feladat)

Írj fogalmazást Jancsi vagy Iluska nevében egyes szám első személyben! A belső monológ mutassa be a szereplő érzéseit, gondolatait, amit a fenti jelenet közben átélhetett!

(1 perc)

8. Szemléltetés:

9. Fejlesztő értékelés:

Az óra produktuma, a megszerzett információk beépülése lemérhető az elkészült állóképeken, a döntési helyzetek fókuszainak megfogalmazásán, a gondolatkövetés megszólalásain, a fórum-színház közös munkáján és az egyénileg elkészített belső monológon.

10. Felhasználható irodalom:

1. *A dráma tanítása, Segédlet az 5-10. évfolyamon tanítók számára*, Szerk.: Kaposi László, Kerekasztal Színházi Nevelési Központ, Gödöllő, 2002.
2. Neelands, Jonothan: *Konvenciók* In. *Drámapedagógiai olvasókönyv*, Magyar Drámapedagógia Társaság, Bp, 1995. 157-213. p.
3. *Játékkönyv*, Szerk.: Kaposi László, Marczibányi Téri Művelődési Központ, Kerekasztal Színházi Nevelési Központ, Bp., 1993.
4. Kaposi László: *Dramatikus módszerek a technika és életvitel tárgy tanításában*, Kézirat, 2002.
5. Kaposi László: *A tanár – szerepben*, Drámapedagógiai Magazin, 1994., Különszám 1994. 3-6. p.
6. Kaposi László – Lipták Ildikó – Mészáros Beáta: *Tanítási dráma* Oktatási programcsomag a pedagógusképzés számára, Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, Bp., 2008. 32. p.
7. Morgan, Norah – Saxton, Juliana: *Teaching Drama: A Mind of Many Wonders*, Nelson Thornes Limited, London, 1987. Barta Szilvia nyersfordítása alapján A tanári szerepbélések tipizálása, előnyök, hátrányok, Drámapedagógiai Magazin, 1994., Különszám 1994. 5-6. p.
8. Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv, Befogadásközpontú és kompetenciafejlesztő irodalomtanítás s gimnáziumok és szakközépiskolák 9-12. évfolyamán*, Korona Kiadó, Bp., 2005.
9. Szitó Imre: *A drámajáték mint társas befolyásolás és korrektív emocionális tapasztalat*, Drámapedagógiai Magazin (továbbiakban DPM) 30. szám 2005/2. 11. p.

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K KAPOSVÁRI
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

10. Valaczka András: *Tanári kézikönyv* Tóth Krisztina – Valaczka András *Irodalmi ikerkönyvek 5. c. tankönyvéhez* 2007. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
http://www.ntk.hu/felso/letoltheto_anyagok/tanari_kezikonyvek_24_o.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV